

Mandat for Etikkinformasjonsutvalget

I Innledning

Regjeringen har besluttet å oppnevne et utvalg som skal utrede en lov om etikkinformasjon. Utvalget skal utrede om det er mulig og hensiktsmessig, herunder konsekvensene av, å pålegge næringsdrivende å utgi informasjon til forbrukere og organisasjoner om hvilke produksjonssteder som benyttes i vareproduksjonen og hvordan næringsdrivende arbeider med samfunnsansvar og oppfølging av leverandørkjeden. Hvis utvalget mener lovregulering er mulig og hensiktsmessig, skal utvalget foreslå virkeområde og hvordan informasjonsplikten bør håndheves.

Bakgrunnen for dette er to anmodningsvedtak hvor Stortinget ber regjeringen om å utrede en slik lov:

- 1) Anmodningsvedtak nr. 890 (2015-2016) av 13. juni 2016: "*Stortinget ber regjeringen utrede og vurdere å fremme forslag til lov om åpenhet om produksjonssteder og etikkinformasjon om vareproduksjon til forbrukere og organisasjoner.*"
- 2) Anmodningsvedtak nr. 200 (2017-2018) av 12. desember 2017: "*Stortinget ber regjeringen om å nedsette et utvalg med bred representasjon som skal utrede en eventuell lov om etikkinformasjon, dens virkeområde, hva loven skal omfatte og hvem den skal gjelde for. Utvalget bør i tillegg vurdere hvordan en lov om etikkinformasjon kan sikre forbrukernes og organisasjoners rett til informasjon ut over lover og andre verktøy som finnes i dag.*"

Som et ledd i arbeidet med det første anmodningsvedtaket ga Barne- og likestillingsdepartementet (BLD) i 2017 Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig (SVW) i oppdrag å utrede det juridiske handlingsrommet norske myndigheter har til å innføre lovregler om etikkinformasjon. SVW vurderte om nasjonalt regelverk, EØS-rettslige forpliktelser eller bilaterale/multilaterale avtaler (herunder WTO-avtalen) mv. ville være til hinder for, eller kreve bestemte tilpasninger i, en eventuell etikkinformasjonsplikt. SVW leverte sin utredning sommeren 2017. Der konkluderte de med at det finnes et visst handlingsrom for å kunne pålegge næringsdrivende en slik informasjonsplikt.

II Formålet med en etikkinformasjonsplikt

I den globale varehandelen blir mange forbruksvarer produsert i land hvor vernet av arbeidstakere er svakere enn i Norge. Lønn man ikke kan leve av, barnearbeid, anstendig arbeidstid, og manglende organisasjonsfrihet er blant utfordringene i globale leverandørkjeder.

Regjeringen legger til grunn at formålet med en etikkinformasjonsplikt vil være at forbrukere og organisasjoner skal få informasjon om hvordan næringsdrivende

arbeider for å ivareta grunnleggende rettigheter og anstendige arbeidsvilkår for arbeidere i leverandørkjeder. Forbrukere skal med dette kunne gjøre mer informerte kjøpsvalg. Informasjonsplikten skal også bidra til å øke næringsdrivendes innsats for å sørge for anstendige arbeidsforhold for arbeidere i egne leverandørkjeder. Slikt sett kan informasjonsplikten sies å ha et dobbelt formål.

III Utredning

a. Om det er mulig og hensiktsmessig å innføre en etikkinformasjonsplikt

Etikkinformasjonsutvalget skal utrede om det er mulig og hensiktsmessig, herunder konsekvensene av, å pålegge næringsdrivende å utgi informasjon til forbrukere og organisasjoner om hvilke produksjonssteder som benyttes i vareproduksjonen og hvordan næringsdrivende arbeider med samfunnsansvar og oppfølging av leverandørkjeden.

Utvalget skal redegjøre for nytteverdi, dvs. i hvilken grad en slik informasjonsplikt i) vil gi forbrukere bedre mulighet til å ta informerte kjøpsvalg utover eksisterende lover og andre verktøy (merkeordninger m.v.), ii) vil påvirke næringsdrivendes innsats for ivaretagelse av grunnleggende rettigheter og anstendige arbeidsvilkår for arbeidere i sine leverandørkjeder, og iii) vil bidra til å forbedre arbeidsvilkår for arbeidere i leverandørkjedene.

Utvalget skal videre redegjøre for eventuelle konkurransemessige, økonomiske og administrative konsekvenser en slik informasjonsplikt vil ha.

For å vurdere nytten og konsekvensene av en informasjonsplikt vil det i noen grad være nødvendig å redegjøre for spørsmålene under punkt *b.* nedenfor.

b. Subsidiært: Reguleringen

Dersom utvalget mener lovregulering er mulig og hensiktsmessig, skal utvalget foreslå virkeområde og hvordan informasjonsplikten bør håndheves. Vurderingene må ses opp mot relevant nasjonalt regelverk, EØS-retten, Norges WTO-forpliktelser og annet internasjonalt regelverk Norge er bundet av, jf. SVWs utredning om det juridiske handlingsrommet. En eventuell informasjonsplikt kan foreslås tatt inn i gjeldende regelverk, uten at det nødvendigvis må foreslås en ny lov. Utvalget skal ikke formulere et konkret lovforslag.

Utvalget skal særlig redegjøre for:

- Hvilke sektorer og hvilke næringsdrivende som bør omfattes av informasjonsplikten, og om enkelte sektorer eller næringsdrivende bør unntas en slik plikt.
- Hva slags informasjon som bør omfattes av informasjonsplikten og hvor langt bakover i leverandørkjeden informasjonsplikten skal gjelde. Det kan også være

aktuelt her å peke på hva slags informasjon som bør unntas, herunder hvordan informasjonsplikten bør avveies mot andre hensyn som bl.a. næringsinteresser, forretningshemmeligheter, opphavsrett og konkurransehensyn.

- Hvordan og når slik informasjon bør gjøres tilgjengelig: om informasjonen skal være offentlig tilgjengelig uten at det stilles krav om forespørsel fra forbruker eller organisasjon (f.eks. publiseringskrav og merkingskrav), eller om informasjonsplikten kun bør gjelde ved forespørsel fra forbruker eller organisasjon (f.eks. forespørselskrav).
- Hvordan eventuelle regler bør håndheves, herunder hvem som bør føre tilsyn med reglene og hvilke sanksjoner som bør gjelde ved overtredelse av informasjonsplikten.
- Hvilke klagemuligheter forbrukerne og organisasjoner skal ha ved overtredelse av informasjonsplikten.
- Økonomiske og administrative konsekvenser av utvalgets forslag jf. Utredningsinstruksen kap. 2.

IV Arbeidsform, tidsramme og endring av mandatet m.m.

BLD vil ta ansvar for å etablere et sekretariat for utvalget.

Det forutsettes at utvalget løser oppgavene innenfor de økonomiske rammene som stilles til rådighet fra BLD.

Utvalget skal etter behov konferere med berørte aktører i markedet, som nærings- og arbeidstakerorganisasjoner og forbrukerinteresser.

Utvalget skal levere sin rapport til BLD slik:

- Dersom utvalget konkluderer med at en etikkinformasjonsplikt ikke bør innføres (utredningens del a.) skal rapporten ferdigstilles innen 1. juni 2019.
- Dersom utvalget finner at en informasjonsplikt bør innføres og går videre med utredning av mandatets punkt b., skal rapporten ferdigstilles senest 1. desember 2019.

BLD kan gjøre endringer i mandatet og gi ytterligere utredningsoppgaver til utvalget. Eventuelle forslag til vesentlige avvik fra mandatet som fremlegges av utvalget, skal godkjennes av BLD. Dersom utvalget har spørsmål om tolkning eller avgrensning av mandatet skal dette tas opp med BLD.

Offentlighet: Utvalgets rapport skal offentliggjøres.